

На основу члана 7. став 2. Закона о безбедности и здрављу на раду („Службени гласник РС”, број 101/05),
министар рада и социјалне политике доноси

ПРАВИЛНИК

о превентивним мерама за безбедан и здрав рад при коришћењу опреме за рад

(„Службени гласник РС”, бр. 23/09, 123/12, 102/15 и 101/18)

I. Основне одредбе

Члан 1.

Овим правилником прописују се минимални захтеви које је послодавац дужан да испуни у обезбеђивању примене превентивних мера при коришћењу опреме за рад.

Члан 2.

Поједини изрази који се користе у овом правилнику имају следеће значење:

- 1) опрема за рад је машина, уређај, постројење, инсталација, алат и сл. која се користи у процесу рада;
- 2) коришћење опреме за рад јесу све активности које се односе на опрему за рад као што су покретање или заустављање, односно њена употреба, транспортовање, поправљање, измене којима се не мења намена, одржавање, сервисирање и специфично чишћење;
- 3) употреба опреме за рад јесте њено подешавање, програмирање или репрограмирање, покретање, заустављање и чишћење;
- 4) подручје опасности јесте подручје унутар опреме за рад и/или у њеној околини, у којем за запосленог који је изложен опасностима и/или штетностима постоји ризик од настанка повреда и оштећења здравља;
- 5) запослени који је изложен опасностима и/или штетностима јесте сваки запослени који се у потпуности или делимично налази у подручју опасности;
- 6) руковалац јесте запослени који у оквиру послова које обавља користи опрему за рад;*
- 7) рад на висини при коришћењу опреме за рад јесу све активности приликом којих постоји опасност од пада лица са висине веће од два метра од подлоге услед тога што радни простор није заштићен од пада са висине.

Члан 3.

Послодавац који при коришћењу опреме за рад изменама те опреме мења њену намену подлеже обавезама које су посебним прописима утврђене за произвођаче.

Члан 4.

Послодавац који обавља послове стављања у погон опреме за рад (њено састављање, инсталирање и подешавање) и искључивања из погона опреме за рад, дужан је да обезбеди да су при обављању тих послова спроведене мере за безбедан и здрав рад и да се при томе у потпуности поштују инструкције произвођача.

II. Обавезе послодавца

Члан 5.

Послодавац је дужан да обезбеди да опрему за рад може да користи само запослени који је за то стручно оспособљен.

Послодавац за своје потребе може извршити стручно оспособљавање запосленог који користи опрему за рад, о чему издаје потврду.

Члан 6.

Послодавац је дужан да обезбеди примену мера безбедности и здравља на раду при коришћењу опреме за рад, а посебно:

- 1) да се опрема за рад користи у складу са наменом;
- 2) да је опрема за рад одговарајућа за обављање послова или да је на правилан начин прилагођена за ту сврху;
- 3) да се опрема за рад користи у складу са свим безбедносно-техничким подацима наведеним у документацији произвођача, односно испоручиоца.

Послодавац је дужан да при избору опреме за рад води рачуна о специфичним радним условима и постојећим опасностима и штетностима на радним местима и у радној околини, као и о опасностима и штетностима које могу настати при коришћењу те опреме за рад.

Послодавац је дужан да обезбеди да се применом мера безбедности и здравља на раду при коришћењу опреме за рад ризик од настанка повреда и оштећења здравља за запослене отклони или сведе на најмању могућу меру.

Члан 6а

Послодавац је дужан да при коришћењу опреме за рад спроводи мере за безбедан и здрав рад утврђене у Прегледу општих мера (Прилог 1.) и Прегледу мера при коришћењу опреме за рад (Прилог 2.).

Преглед општих мера (Прилог 1.) и Преглед мера при коришћењу опреме за рад (Прилог 2.), одштампани су уз овај правилник и чине његов саставни део.

Члан 7.

Послодавац је дужан да руковооцима обезбеди упутство за употребу опреме за рад.

Члан 8.

Послодавац је дужан да, у случају када се при коришћењу опреме за рад појављују специфични ризици од настанка повреда и оштећења здравља запослених, обезбеди:

- 1) да ту опрему за рад могу да користе само руковооци и
- 2) да поправљање, измене којима се не мења намена, одржавање, сервисирање и чишћење те опреме обављају запослени који су за то посебно одређени.

Члан 9.

Послодавац је дужан да приликом примене превентивних мера за безбедан и здрав рад узме у обзир положај запосленог при коришћењу опреме за рад на радном месту и да обезбеди да се у потпуности поштују ергономски принципи.

III. Превентивни и периодични прегледи и провере опреме за рад

Члан 10.

Послодавац је дужан да ангажује правно лице са лиценцом за вршење превентивних и периодичних прегледа и провере опреме за рад.

Послодавац који је обезбедио коришћење опреме за рад изван локације свога седишта, дужан је да обезбеди да примерак стручног налаза о извршеном превентивном и периодичном прегледу и провери опреме за рад буде доступан на локацији на којој се опрема користи.

IV. Обавештавање запослених

Члан 11.

Послодавац је дужан да запосленима или њиховим представницима за безбедност и здравље на раду обезбеди информације које се односе на безбедност и здравље на раду, а нарочито о мерама које се предузимају у циљу остваривања безбедних и здравих услова за рад при коришћењу опреме за рад.

Информације морају да садрже минимум података који се односе на:

- 1) услове коришћења опреме за рад;
- 2) предвидиве неуобичајене ситуације и
- 3) закључке који су добијени на основу искустава стечених при коришћењу опреме за рад.

Информације морају бити разумљиве запосленима на које се односе.

V. Оспособљавање запослених

Члан 12.

Послодавац је дужан да у току оспособљавања за безбедан и здрав рад, запослене који нису руковооци, упозна са свим врстама ризика који се за њих могу појавити при коришћењу опреме за рад на радном месту и у радној околини.

Послодавац је дужан да запосленима који обављају послове наведене у члану 8. тачка 2) овог правилника обезбеди додатно оспособљавање за безбедан и здрав рад и да путем упутства или инструкција у писменој форми упозна запосленог о обављању тих послова на безбедан начин.

VI. Сарадња послодавца и запослених

Члан 13.

Послодавац и запослени, односно њихови представници за безбедност и здравље на раду, у складу са законом којим се уређује безбедност и здравље на раду, дужни су да сарађују у вези са свим питањима која се односе на коришћење опреме за рад.

VII. Прелазне и завршне одредбе

Члан 14.

Превентивне мере за безбедан и здрав рад при коришћењу опрема за рад, односно мере и нормативи заштите на раду који су прописани Правилником о мерама и нормативима заштите на раду на оруђима за рад („Службени лист СФРЈ”, број 18/91) примењују се, уколико нису у супротности са одредбама овог правилника.

Члан 15.

Послодавци који су, пре ступања на снагу овог правилника, започели обављање делатности, односно обезбедили да су при коришћењу опреме за рад примењене мере и нормативи заштите на раду који нису у супротности са одредбама овог правилника, дужни су да своје пословање ускладе са одредбама овог правилника у року од годину дана од дана ступања на снагу овог правилника.

Члан 16.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

ОДРЕДБЕ КОЈЕ НИСУ УНЕТЕ У "ПРЕЧИШЋЕН ТЕКСТ" ПРАВИЛНИКА

Правилник о допунама Правилника о превентивним мерама за безбедан и здрав рад при коришћењу опреме за рад („Службени гласник РС”, број 123/2012-85)

Члан 3.

Даном ступања на снагу овог правилника престаје да важи Правилник о мерама и нормативима заштите на раду на оруђима за рад („Службени лист СФРЈ”, број 18/91).

Члан 4.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Прилози

НАПОМЕНА ИЗДАВАЧА: Прилог 1-Преглед општих мера и Прилог 2-Преглед мера при коришћењу опреме за рад, који чине саставни део овог правилника, додати су Правилником о допунама Правилника о превентивним мерама за безбедан и здрав рад при коришћењу опреме за рад (види члан 2. Правилника - 123/2012-85).

Прилог 1. - Преглед општих мера

Прилог 2. - Преглед мера при коришћењу опреме за рад

Преглед општих мера

1. Општа напомена

1.1. Опште мере при коришћењу опреме за рад примењују се на сву опрему за рад.

2. Општи захтеви за опрему за рад

2.1. Управљачки уређаји опреме за рад који утичу на безбедност морају бити јасно видљиви и препознатљиви и на одговарајући начин означени где је то потребно.

2.1.2. Управљачки уређаји морају да се налазе изван подручја опасности тако да њихова употреба не може да проузрокује додатну опасност, осим у случајевима где је то неопходно за одређене управљачке уређаје. Управљачки уређаји не смеју да изазову било какву опасност која би била резултат њихове ненамерне употребе.

2.1.3. Ако је потребно, са главног управљачког положаја, руковалац мора да буде у стању да обезбеди да нико није присутан у подручју опасности. У случају када то није могуће, сигнал упозорења звучни и/или визуелни мора аутоматски да се укључи сваки пут пре покретања машине. Запослени који је изложен мора да има довољно времена и могућности да брзо избегне опасности које је проузроковало покретање или заустављање опреме за рад.

2.1.4. Управљачки системи морају бити безбедни и морају бити изабрани тако да се узимају у обзир откази, кварови и ограничења који се могу очекивати у планираним околностима употребе.

2.2. Покретање опреме за рад мора бити могуће само намерним активирањем уређаја предвиђеног за ту сврху.

2.2.1. Исти захтев се примењује при:

1) поновном покретању опреме за рад након заустављања из било ког разлога;
2) вршењу значајних промена радних услова (нпр. брзине, притиска, и сл.), под условом да поновно покретање опреме за рад и значајне промене радних услова не проузрокује било какву опасност по запослене.

2.2.2. Овај захтев се не односи на поновно покретање опреме за рад или промену радних услова који су резултат нормалног радног циклуса аутоматског уређаја.

2.3. Сва опрема за рад мора бити опремљена са управљачким уређајем за потпуно и безбедно заустављање.

2.3.1. Свака радна станица мора бити опремљена управљачким уређајем за заустављање појединих елемената или целокупне опреме за рад, у зависности од врсте опасности, тако да опрема за рад остане безбедна. Управљачки уређај за заустављање опреме за рад мора имати приоритет у односу на управљачке уређаје за њено покретање. Када се опрема за рад или њени потенцијално опасни делови зауставе, мора се прекинути напајање енергијом одговарајућих покретача.

2.4. Где је то могуће, и у зависности од опасности коју представља опрема за рад и њено нормално време заустављања, опрема за рад мора бити опремљена са уређајем за заустављање у случају опасности.

2.5. Опрема за рад која представља ризик због падања или избацивања предмета током рада мора имати и одговарајући безбедносни уређај сразмерно ризику којем је изложена.

2.5.1. Опрема за рад која представља ризик због емисија гасова, испарења, течности или прашине, мора бити снабдевена одговарајућим уређајима за задржавање и/или одстрањивање опасних материја у близини извора опасности.

2.6. Опрема за рад и њени делови мора, када је то неопходно због безбедности и здравља запослених, да буду стабилизирани средствима за причвршћивање или неким другим средствима.

2.7. Уколико постоји ризик од лома или разарања делова опреме за рад, који представљају озбиљну опасност по безбедност и здравље запослених, неопходно је предузети одговарајуће мере заштите.

2.8. Уколико постоји ризик од механичког контакта са покретним деловима опреме за рад који може да доведе до повреде, ти делови морају да буду опремљени заштитницима или уређајима који спречавају приступ подручју опасности или који заустављају кретање опасних делова пре него што се дође у подручје опасности.

2.8.1. Заштитници и уређаји за заштиту:

- 1) морају да буду робустне конструкције;
- 2) не смеју проузроковати додатне опасности;
- 3) морају бити такви да се не могу лако уклонити или онеспособити;
- 4) морају да буду постављени на одговарајућем растојању од подручја опасности;
- 5) морају што је могуће мање ометати преглед производног процеса;
- 6) морају да буду такви да омогућавају активности које су неопходне да би се монтирала или заменили делови приликом одржавања, при чему се приступ ограничава само на она подручја у којима треба да се обави посао и, уколико је могуће, без уклањања заштитника или уређаја за заштиту.

2.9. Подручја и места на којима се ради на опреми за рад или врши одржавање опреме за рад, морају бити на одговарајући начин осветљена у складу са врстом активности која се обавља.

2.10. Делови опреме за рад који су изложени веома високим или веома ниским температурама морају, када је то неопходно, да буду заштићени како би се избегао ризик да запослени дођу у контакт или приђу сувише близу.

2.11. Уређаји за упозорење на опреми за рад морају бити недвосмислени, лако уочљиви и разумљиви.

2.12. Опрема за рад може се користи искључиво за обављање оних послова и у оним условима који су у складу са њеном наменом.

2.13. Мора да постоји могућност да се операције одржавања обављају када је опрема за рад заустављена. Ако то није могуће, мора да постоји могућност да се предузму одговарајуће мере заштите за обављање таквих операција или да се такве операције обављају изван подручја опасности.

2.13.1. Ако било која опрема за рад има књигу одржавања, она мора бити ажурна.

2.14. Сва опрема за рад мора бити опремљена уређајима за прекид напајања од свих извора енергије који морају бити јасно препознатљиви.

2.14.1. Поновно повезивање са извором енергије мора да се изврши тако да тај поступак не представља ризик за запослене.

2.15. Опрема за рад мора да има ознаке и уређаје за упозорење како би се обезбедила заштита безбедности и здравља запослених.

2.16. Запослени морају имати безбедан приступ свим подручјима која су неопходна за производњу, подешавање и одржавање опреме за рад и морају бити у могућности да у њима безбедно бораве.

2.17. Сва опрема за рад мора бити одговарајућа како би се запослени заштитили од ризика од избијања пожара, прегревања или испуштања гасова, прашине, течности, испарења или других супстанци које се производе, користе или складиште у опреми за рад.

2.18. Сва опрема за рад мора бити одговарајућа како би се спречили ризици од експлозије опреме за рад или супстанци које се производе, користе или складиште у опреми за рад.

2.19. Сва опрема за рад мора бити одговарајућа како би се омогућила заштита запослених који су изложени опасности од директног или индиректног додира инсталација и опреме под напоном.

3. Додатни захтеви за одређене категорије опреме за рад

3.1. Захтеви за покретну опрему за рад, без обзира да ли је опрема за рад самоходна или не.

3.1.1. Опрема за рад на којој се возе запослени мора бити опремљена на такав начин да се смање ризици по запослене за време вожње.

3.1.1.1. Ти ризици мора да обухвате ризике од додира са точковима или шинама или захватања у њима.

3.1.2. Тамо где постоји могућност случајног блокирања покретних делова опреме за рад и њених пратећих делова и/или било чега што се вуче, а што може да представља одређени ризик, таква опрема за рад мора да буде опремљена или прилагођена на начин да се спречи блокирање покретних делова опреме за рад.

3.1.2.1. У случају када се такво блокирање не може избећи, потребно је предузети све мере да се избегну сви штетни утицаји по запослене.

3.1.3. Тамо где се погонско вратило за пренос снаге између покретних делова опреме за рад може запрљати или оштетити услед вучења по подлози, на располагању морају бити средства за његово причвршћивање.

3.1.4. Покретна опрема за рад на којој се возе запослени мора бити пројектована на такав начин да се у нормалним условима коришћења ограничи ризици који настају услед окретања и превртања опреме:

1) заштитном конструкцијом која ће осигурати да опрема за рад не може да се нагне или преврне;

2) конструкцијом која омогућава довољан простор између запослених који управљају опремом за рад у случају да опрема за рад може да се нагне или преврне;

3) неким другим уређајем којим се постиже сличан ефекат.

3.1.4.1. Заштитне конструкције могу да буду саставни део опреме за рад.

3.1.4.2. Заштитне конструкције нису неопходне када је опрема за рад причвршћена у току рада или када је пројектована на такав начин да превртање није могуће.

3.1.4.3. Тамо где постоји ризик да запослени који управља опремом за рад у случају превртања опреме за рад буде пригњечен између делова опреме за рад и подлоге, мора бити уграђена посебна заштитна конструкција која ће то спречити.

3.1.5. Самоходно возило на механизовани погон у коме се налазе један или више запослених мора бити прилагођено или опремљено тако да ограничи ризик од превртања, нпр:

1) постављањем кабине за возача;

2) заштитном конструкцијом која спречава превртање;

3) конструкцијом која осигурава, у случају да се самоходно возило на механизовани погон преврне, довољан простор између подлоге и одређених делова самоходног возила на механизовани погон и запослених у њему;

4) конструкцијом која обезбеђује да запослени на седишту за возача не могу бити пригњечени деловима самоходног возила на механизовани погон које се преврнуло.

3.1.6. Самоходна опрема за рад која при покретању може изазвати ризике за лица, мора да испуни следеће захтеве:

1) мора имати уређаје који спречавају случајно покретање опреме;

2) мора имати одговарајуће уређаје за смањивање последица судара у случају када постоји више од једног покретног дела опреме који се крећу по шинама истовремено;

3) мора имати уређај за кочење и заустављање. Кад то безбедносна ограничења захтевају, у случају отказа главног уређаја којим се управља мора бити обезбеђен управљачки уређај за случај опасности са потпуно независним и лако доступним командама за успоравање и заустављање;

4) у случају када је прегледност возача ограничена на такав начин да то утиче на безбедност, потребно је уградити одговарајуће помоћне уређаје који ће омогућити бољу прегледност;

5) опрема за рад пројектована за коришћење ноћу или на тамним местима мора бити опремљена одговарајућим осветљењем за рад који се обавља и мора обезбедити довољну безбедност за запослене;

6) опрема за рад која представља опасност од пожара било самостално или у смислу онога што вуче и/или носи тако да може да угрози запослене, мора бити опремљена одговарајућим противпожарним апаратима, уколико такви апарати нису доступни у близини места на коме се та опрема користи;

7) опрема за рад са даљинским управљањем мора бити опремљена уређајима за аутоматско и тренутно заустављање чим изађе из контролисаног простора;

8) опрема за рад на даљинско управљање која под нормалним условима може изазвати опасност од пригњечења или повреда, мора имати уређаје који штите од тог ризика, уколико не постоје други одговарајући уређаји за контролу ризика.

3.2. Захтеви за рад опреме за дизање терета

3.2.1. Када је опрема за рад која служи за дизање терета уграђена, неопходно је у току коришћења обезбедити њену снагу и стабилност, посебно имајући у виду терет који треба да се подиже и напрезање које се ствара на месту постављања или причвршћивања на конструкцију.

3.2.2. Машина за дизање терета мора бити јасно обележена са дозвољеним радним оптерећењем и, где је неопходно, мора да постоји плочица која показује радно оптерећење за сваку конфигурацију машине.

3.2.2.1. Прибор за дизање мора бити обележен на такав начин да је могуће идентификовати карактеристике које су битне за безбедно коришћење.

3.2.2.2. Опрема за рад која није пројектована за дизање лица, али би могла бити погрешно коришћена у ту сврху, мора имати јасно и неизбрисиво упозорење о забрани дизања лица.

3.2.3. Трајно уграђена опрема за рад мора бити израђена тако да се смање ризици у вези са теретом да:

- 1) удари запослене;
- 2) не може да дође до опасног померања или слободног пада;
- 3) неочекивано падне.

3.2.4. Опрема за рад за дизање или премештање запослених мора бити таква да:

1) спречи ризик од пада корпе тамо где она постоји, помоћу одговарајућих уређаја;

2) спречи да корисник испадне из корпе тамо где она постоји;

3) спречи да корисник буде, пригењечен, захваћен односно затворен или ударен нарочито путем случајног додира са објектима;

4) осигура да лица заробљена у корпи у случају незгоде нису изложена опасности и могу да се ослободе.

3.2.4.1. Ако из разлога у вези са разликама од места и висине, није могуће избећи ризике наведене у тачки 1) никаквим мерама безбедности, неопходно је уградити уже за

вешање са повећаним коефицијентом безбедности које треба проверавати сваког радног дана.

Прилог 2

Преглед мера при коришћењу опреме за рад

1. Општа напомена

1.1. Захтеви утврђени у овом прилогу примењују се када постоје ризици при коришћењу одговарајуће опреме за рад.

2. Општи захтеви при коришћењу опреме за рад

2.1. Опрема за рад мора бити монтирана, постављена и коришћена на такав начин да се смање ризици по кориснике и друге запослене, тако што ће се обезбедити довољно простора између покретних делова опреме за рад и непокретних или покретних делова у њеној околини и како би сви облици енергије и супстанце које се користе или које настају могли бити унети или уклоњени на безбедан начин.

2.2. Опрема за рад мора бити монтирана или демонтирана под безбедним условима, нарочито поштујући упутства која је доставио произвођач.

2.3. Опрема за рад коју може да удари гром при коришћењу мора бити заштићена одговарајућим уређајима или средствима против удара грома.

3. Одредбе у вези коришћења покретне опреме за рад, самоходне или без сопственог погона

3.1. Самоходну опрему за рад могу да користе само запослени који су стручно оспособљени за безбедну употребу такве опреме.

3.2. Ако се самоходна опрема за рад креће у радном простору потребно је придржавати се прописаних мера за брзину кретања, ширину саобраћајних површина, стања подлоге и нагиба.

3.3. Организационе мере морају бити предузете како би се спречило да запослени који иду пешице уђу у подручје рада самоходне опреме за рад.

3.3.1. Ако радови могу да се обаве само ако су присутни запослени који иду пешице, морају се предузети одговарајуће мере како би се спречило да запослени буду повређени самоходном опремом за рад.

3.4. Превоз запослених на покретној опреми за рад на механизовани погон дозвољен је само ако постоје одговарајући безбедносни уређаји за ту сврху. Ако се радови обављају у току превоза, потребно је подесити брзину кретања.

3.5. Покретна опрема за рад која има мотор са унутрашњим сагоревањем не сме се користити у радним просторима, ако се не обезбеде довољне количине свежег ваздуха, да не би изазвала опасност по безбедност и здравље запослених.

4. Одредбе у вези коришћења опреме за рад за дизање терета

4.1. Општа разматрања

4.1.1. Опрема за рад која је покретна или се може демонтирати и која је пројектована за дизање терета мора бити коришћена на начин којим се обезбеђује њена стабилност у току коришћења у свим предвидивим условима, узимајући у обзир стање подлоге.

4.1.2. Дизање лица дозвољено је на опреми за рад уз примену прибора за дизање који су пројектовани за ту сврху.

4.1.2.1. Изузетно, опрема за рад која није пројектована за дизање лица може се користити у ту сврху, под условом да су предузете одговарајуће мере како би се осигурала безбедност и здравље на раду.

4.1.2.2. Када се запослени налазе на опреми за рад која је пројектована за дизање терета, мора у сваком тренутку бити попуњен контролни положај. Лица која се подижу морају бити опремљена поузданим средствима комуникације. У случају опасности, мора бити обезбеђена њихова безбедна евакуација.

4.1.3. Морају бити спроведене мере да запослени нису присутни испод терета који виси, осим у случају када се посао не може обавити на другачији начин.

4.1.3.1. Терет не сме да се преноси изнад незаштићених радних места на којима су присутни запослени.

4.1.3.2. У случају, ако то услед природе посла није могуће, мора се применом других мера обезбедити одговарајућа безбедност запослених.

4.1.4. Прибор за дизање терета мора бити изабран према карактеристикама терета који се преноси, тачкама затезања, причвршћивања и атмосферским условима, узимајући у обзир начин и путању дизања. Прибор за дизање мора бити јасно обележен тако да су корисници упознати са његовим карактеристикама тамо где се прибор не демонтира након коришћења.

4.1.5. Прибор за дизање мора се чувати на начин који обезбеђује да се не оштети или да се не смањи поузданост.

4.2. Опрема за рад за дизање терета који није вођен

4.2.1. Када су два или више елемента опреме за рад за дизање терета који није вођен монтирани или постављени на локацији тако да се њихови радијуси преклапају, морају се предузети одговарајуће мере да се избегне сударање терета и/или самих делова опреме.

4.2.2. Када се покретна опрема за рад користи за дизање терета који није вођен морају се предузети одговарајуће мере да се спречи њено нагињање, превртање, померање или клизање. Морају се вршити контроле како би се осигурало да се ове мере правилно примењују.

4.2.3. Уколико руковалац опреме за рад која је пројектована за дизање терета који није вођен нема непосредну видљивост целокупне путање терета, било директно или уз помоћ помоћног уређаја који обезбеђује неопходне информације, стручно лице мора бити у комуникацији са руковоцем и да га наводи, а морају се предузети и организационе мере да се спречи сударање терета које би могло да угрози запослене.

4.2.4. Рад мора бити организован на такав начин да се при ручном везивању или скидању терета, такав рад може обавити безбедно, посебно тако да запослени има непосредну или посредну контролу над опремом за рад.

4.2.5. Све операције дизања терета морају бити правилно планиране, са одговарајућим надзором и спроводити на начин да заштите безбедност запослених.

4.2.5.1. Посебно, ако терет мора бити подигнут истовременим коришћењем два или више делова опреме за дизање терета који није вођен, мора се утврдити и применити поступак да би се обезбедила добра координација између руковалаца.

4.2.6. Уколико опрема за рад која је пројектована за дизање терета који није вођен не може да задржи терет у случају потпуног или делимичног прекида снабдевања електричном енергијом, морају се спровести одговарајуће мере да би се избегло излагање запослених ризицима који могу настати из тог догађаја.

4.2.6.1. Терет који виси не сме бити остављен без надзора осим у случају када је забрањен приступ у подручје опасности, а терет безбедно виси и безбедно се држи.

4.2.7. Коришћење на отвореном опреме за рад која је пројектована за дизање терета који није вођен мора бити обустављено када се метеоролошки услови погоршају до те мере да угрожавају безбедно коришћење опреме за рад и излажу запослене ризицима. Морају се предузети одговарајуће мере да се избегне превртање опреме како би се избегли ризици по запослене.

5. Одредбе у вези коришћења опреме за рад намењене за привремене радове на висини

5.1. Опште одредбе

5.1.1. Уколико привремени рад на висини не може да се обави безбедно и под одговарајућим ергономским условима са одговарајуће површине, мора се одабрати опрема за рад која је најпогоднија за обезбеђивање и одржавање безбедних услова рада. Мора се дати предност колективним над појединачним мерама безбедности и здравља на раду. Димензије опреме за рад треба да одговарају природи посла који се обавља, предвидивим оптерећењима и да омогуће безбедан пролаз.

5.1.1.1. За приступ привременим радним местима на висини морају се изабрати најпогоднија средства према учесталости пролаза, висини коју треба достићи, као и трајању радова. Извршени избор мора да омогућава евакуацију у случају опасности. Пролаз у оба смера између средстава приступа и платформи, спратова или пролаза не сме да проузрокује додатни ризик од пада.

5.1.2. Лестве се могу користити на радним местима за рад на висини само у случајевима када према тачки 5.1.1. коришћење друге безбедније опреме за рад није оправдано због ниског ризика и кратког трајања коришћења или постојећих опасности и штетности на месту рада које послодавац не може да промени.

5.1.3. Приступ ужетом и технике постављања ужета могу се користити само у случајевима за које је на основу процене ризика очигледно да се рад може обавити безбедно и без коришћења друге, безбедније опреме за рад.

5.1.3.1. Узимајући у обзир процену ризика у зависности од трајања радова и ергономских ограничења, мора се обезбедити место за седење са одговарајућим пратећим прибором.

5.1.4. У зависности од врсте опреме за рад изабране на основу претходно наведеног, морају се одредити одговарајуће мере за смањење ризика по запослене на најмању могућу меру битне за ту врсту опреме. Уколико је неопходно, мора бити обезбеђено уграђивање заштитних ограда како би се спречили падови. Оне морају бити одговарајуће конфигурације и довољно чврсте да спрече, односно зауставе падове са висине и да спрече повређивање запослених колико је то могуће. Заштитна ограда за спречавање падова може се прекинути само на местима за приступ лествама или степеништу.

5.1.5. Када обављање одређеног задатка захтева привремено уклањање заштитне ограде за спречавање падова, морају се предузети одговарајуће мере безбедности и здравља на раду. Задатак се не сме извршити док се те мере не предузму. Када се одређени задатак заврши било трајно или привремено, поново се уграђује заштитна ограда за спречавање падова.

5.1.6. Привремени рад на висини може се обављати само када временски услови не угрожавају безбедност и здравље запослених.

5.2. Посебне одредбе у вези са коришћењем лестви

5.2.1. Лестве морају бити постављене тако да се обезбеди њихова стабилност током коришћења. Преносиве лестве морају бити постављене на стабилан, чврст, непокретни ослонац одговарајуће величине, тако да пречке остану хоризонтално. Висеће лестве морају бити безбедно причвршћене, са изузетком лестви од ужади, како не би могле да се помере или љуљају.

5.2.2. Ослонци преносивих лестви морају бити обезбеђени против клизања током коришћења, путем учвршћивања уређаја против клизања на горњим односно доњим крајевима страница, или било којим другим поступком који даје исти резултат. Лестве које се користе за приступ морају бити довољне дужине да вире изнад платформе на коју се врши приступ, осим уколико друге мере нису предузете да се осигура чврст рукохват.

Расклопиве лестве и лестве на извлачење морају се користити тако да се спречи померање различитих делова један у односу на други. Мора се спречити померање покретних лестви пре него што се на њих стане.

5.2.3. Лестве се морају користити на такав начин да су сигуран рукохват и сигуран ослонац доступни запосленима у сваком тренутку. Нарочито, уколико се терет преноси ручно на лествама, то не сме да спречи сигуран рукохват.

5.3. Посебне одредбе у вези са коришћењем скела

5.3.1. У случају када подаци са прорачунима за одабрану скелу нису доступни или када ови подаци не обухватају конструкцију која се разматра, морају се извршити прорачуни чврстоће и стабилности у случају да се скела не монтира у складу са утврђеним редоследом монтаже.

5.3.2 У зависности од типа одабране скеле, стручно лице мора да изради пројекат монтаже, коришћења и демонтаже. Пројекат може бити у облику типског пројекта, допуњеног позицијама које се односе на посебне детаље за ту скелу.

5.3.3 Мора се спречити да носећи елементи скеле буду на клизавој површини, било причвршћивањем, обезбеђивањем уређаја против клизања или неким другим средством које даје исти резултат, а носећа површина мора издржати оптерећење коме је изложена. Стабилност скеле мора се осигурати. Случајно покретање скеле на точковима мора се спречити одговарајућим уређајима у току рада на висини. Забрањено је транспортовање скеле када су запослени на скели. Забрањено је транспортовање скеле више од 5 m.

5.3.4. Димензије, облик и уређење радне етаже скеле мора одговарати природи посла који се обавља и бити погодан за терет који се преноси, као и да омогући безбедан рад и кретање. Радне етаже скеле морају бити монтиране тако да се њихове компоненте не померају при редовном коришћењу. Не сме бити опасних размака између елемената радне етаже и вертикалне заштитне ограде за спречавање падова.

5.3.5. Када делови скеле нису спремни за коришћење, на пример приликом монтаже, демонтаже или измена, морају бити обележени ознакама упозорења и опремљене направама које спречавају улаз у подручје опасности.

5.3.6. Скеле се могу монтирати, демонтирати или битно изменити само уз преглед стручно оспособљених лица и тај посао могу обављати запослени који су за то одређени у складу са чланом 8. овог правилника, а нарочито у вези:

- 1) разумевања пројекта монтаже, демонтаже или измене на скели;
- 2) безбедности током монтаже, демонтаже или измена на скели;
- 3) мера за превенцију ризика од пада лица или предмета;
- 4) мера безбедности у случају промена временских услова који би могли неповољно да утичу на безбедност скеле;
- 5) дозвољеног оптерећења;
- 6) било којих других ризика при монтажи, демонтажи или изменама на скели који могу да се појаве.

5.3.6.1. Стручно лице која врши преглед и запослени који су за то одређени морају имати пројекат за монтажу и демонтажу из тачке 5.3.2, укључујући писана упутства која су саставни део пројекта.

5.4. Посебне одредбе у вези коришћења ужади и технике постављања ужади

5.4.1. Приступање коришћењу ужади и техника постављања ужади морају бити у складу са следећим условима:

- 1) систем се мора састојати од најмање два посебно причвршћена ужета, где једно служи као средство за приступ, спуштање и подршку (радно уже), а друго као резерва (безбедносно уже);

2) запосленима се мора обезбедити одговарајући заштитни опасач, који морају да користе и којим морају бити повезани са безбедносним ужетом;

3) радно уже мора бити опремљено уређајима за безбедно подизање и спуштање и мора имати систем за заштиту од пада који спречава пад корисника, у случају да он изгуби контролу над својим покретима. Безбедносно уже мора бити опремљено покретним системом за заштиту од пада који прати кретање запосленог;

4) алати и други прибор који запослени користи морају бити причвршћени за његов опасач или место за седење или неким другим одговарајућим средством;

5) рад мора бити правилно планиран и надгледан, тако да запослени може бити одмах спашен у случају опасности;

6) запосленима мора бити обезбеђено одговарајуће оспособљавање у складу са чланом 12. овог правилника у вези са планираним радовима, а нарочито о процедурама спасавања.

5.4.1.1. Изузетно, у колико на основу процене ризика употреба другог ужета може представљати ризике који настају његовим коришћењем, може се дозволити коришћење једног ужета, под условом да се предузму одговарајуће мере безбедности и здравља на раду.